

דפים לח – לט

ס. ביקור חולים במודרי הנאה, כיצד?

כאשר החולה מודר הנאה מאדם מסוים – רשאי המודר לביקר בעמידה (מפני שמצות עצמו הוא עושה והחולה נהנה ממילא, לא הנאה בידים. ר"ן) אבל לא בישיבה. לפי ההסבר הראשון, אמר שמואל: דוקא במקום שנוטלים שכר על הישיבה אסור (שהרי מהנהו בכך שאינו נוטל שכר). ולפי אפשרות אחרת בכל מקום אסור, גזרה שמה ישהה (יותר מכדי הצורך) וזה אסור לכל הדעות שהרי יכול ליטול שכר ואינו נוטל, אבל בעמידה לא גזרו, שבכך שאתה מצריכו לעמוד יש לו היכר. ר"ן).

וכן הלכה, שבכל מקום אסור בישיבה משום גזירה (רמב"ן, רשב"א ור"ן). ומכל מקום אסור לחולה לקבל ממנו שאר חיי נפש כגון אכילה ושתייה (עפ"י ר"ן ורא"ש. ונראה בפהרא"ש שמותר לכבד לפניו, ולא חשיבא הנאה [ואין נראה לפרש שכונתו על כבוד ויקר אלא על כיבוד]).

ואילו ברמב"ם (ו,ה) נראה שנקט כלשון ראשונה שרק במקום שנוטלים שכר אסור לישב. וכן הוא בטור ושו"ע.

יש שכתבו לאסור אפילו כשהוא נוטל שכר על ביקורו (עתורי"ד. וכ"מ בפיה"מ לרמב"ם. וע' במובא לעיל לב-לג מחלוקת הראשונים אודות השכרת כלים למודר).

כאשר המבקר מודר הנאה מהחולה – אומדים דעתו של החולה שלא הדירו מדבר שהוא צורך חיותו, הלכך רשאי הלה לביקר. לדברי עולא בפירוש דברי המשנה, אינו רשאי לביקר אלא בעמידה אבל לא בישיבה, שהרי אפשר בעמידה. ואילו שמואל סובר שמותר אף לישב (כי גם זה צורך החולה). [חלה בנו של המדיר – לא יבקר המודר (בבית המדיר) אלא שואלו בשוק, שאפשר שהדירו אפילו במקום צורך חיותו של בנו].

א. דוקא כשהדירו החולה, אומדים דעתו שלא הדיר מחיותו, אבל כשהמבקר אסר עצמו להנות מנכסי החולה – לא יכנס לביתו כלל, שבזה אין אומדנא (ר"ן).

ב. גם כשהדירו החולה, לא הותרה אלא כניסה לצורך חייו, אבל לא לדבר מצוה אחר כגון לתפילה או לבית המשתה וברית מילה (נמוקי יוסף). וכן לא התורה כניסה לצורכו של בעל הבית, כי מכל מקום נהנה המודר מדריסת הרגל (רשב"א, מאירי).

ג. משמע ברשב"א שאם אמר המדיר בפירוש 'חזן מצרכי חיותי' – אפילו לעולא מותר המודר לישב. לא נחלק אלא בסתם.

ד. הלכה כשמואל [שרבא פירש דבריו] שמותר לישב (עפ"י רמב"ן רשב"א ור"ן). ואפילו לישב זמן מרובה מותר (עפ"י קרן אורה בדעת הר"ן. אך נראה שאם כבר אינו צורך החולה אסור, וצ"ל שלא חששו שישנה כל כך אף לשמואל שגזר שמה ישהה).

והרא"ש פסק לחומרא כעולא, שבכל אופן יעמוד ולא ישב (קרן אורה).

והרמב"ם השמיט דין זה שכשהמבקר מודר – מותר. ומשמע שנקט לאסור. וכן מפורש בירושלמי. וצ"ע (ע' קרן אורה).

דפים לט – מ

סא. אלו מאמרי חכמים הובאו בסוגיא בענין ביקור חולים, חיובו ושכרו?

קסו